

ŁUKASZ MALINOWSKI

# MAŁY PRZEWODNIK PO HISTORII POLSKI



## 32. WOJNA I POLITYKA NA EMIGRACJI

Może bywam surowa w ocenie naszej przeszłości, ale to dlatego, że historia Polski jest dla mnie bardzo ważna. Jestem z niej dumna, ale czasem mnie też złości. Jest mi smutno, że w przedwojennej Polsce popularność zyskiwał antysemityzm i denerwuje mnie to, że przez własną kłótniwość i krótkowzroczność tak często sami sprowadzaliśmy na siebie katastrofę. Płakałam nad zagładą Żydów. Nuciłam wesołe, patriotyczne pieśni, czytając o naszych zwycięstwach. Wszystko to mnie porusza i trudno mi zapanować nad emocjami. Na szczęście nasi rodacy z tego burzliwego okresu potrafili okiełzać swoją złość. Po przegranej kampanii wrześniowej zamiast się obrażać, postanowili dalej walczyć i szukać sojuszników we Francji, Anglii a nawet w Rosji. Pozwólcie, aby to Ania opowiedziała wam o bohaterach, którzy potrafili odnaleźć nadzieję w mroku.

### Władze polskie na uchodźstwie

Kiedy wiadomym już było, że kampania wrześniowa jest przegrana, władze II Rzeczypospolitej uciekły do **Rumunii**. Zgodnie z traktatami międzynarodowymi, mieliśmy prawo przemarszu przez te ziemie, a jednak, po niemieckich naciskach Rumunia zdecydowała się na **internowanie** (czyli przymusowe zatrzymanie) polityków i rozbrojenie polskich żołnierzy, którzy przekroczyli jej granice. Aby ciągłość władzy została utrzymana, **prezydent Ignacy Mościcki** był zmuszony wybrać swojego następcę. Wybór padł na **Władysława Raczkiewicza**, który zaraz po nominacji powołał nowy rząd. Na jego czele stanął **Władysław Sikorski**. Wkrótce potem premier został też mianowany **Naczelnym Wodzem Polskich Sił Zbrojnych** i stał się najważniejszym przedstawicielem naszych władz na uchodźstwie.

### Z Francji do Wielkiej Brytanii

Polski rząd działał na terenie Francji, tam też od początku 1940 roku zaczęto odtwarzać naszą ar-



Byli więźniowie łagrów zgłaszający się do służby wojskowej w Armii Polskiej w ZSRR w 1941 roku. Fot. Wikimedia Commons, licencja public domain



Generał Władysław Anders. Fot. Centralne Archiwum Wojskowe

mię. W krótkim czasie jej liczebność sięgnęła 80 tysięcy żołnierzy, którzy jednak wobec bierności Francji nie mieli gdzie walczyć. Sytuacja zmieniła się w maju 1940 roku, kiedy wojska niemieckie uderzyły na Belgię, Holandię i Francję. Tym razem to nasz sojusznik potrzebował pomocy i otrzymał ją od polskich żołnierzy. Walczyliśmy dzielnie, ale nie mieliśmy żadnego wpływu na decyzje francuskich generałów i na przebieg całej kampanii. Potężna Francja broniła się tak długo, jak wcześniej Polska, czyli mniej więcej przez miesiąc, chociaż otrzymała pomoc Wielkiej Brytanii i nikt też nie uderzył na jej tyły. Wojska francuskie zostały rozgromione, cały kraj dostał się pod okupację, a władze i pozostali przy życiu żołnierze ewakuowali się do Anglii. Ich śladem ruszyli też ocalali Polacy. Nową siedzibą naszego rządu został Londyn, który stał się bastionem oporu przeciw Hitlerowi. Wielka Brytania odmówiło zawarcia pokoju z III Rzeszą i zapowiedziało walkę, aż do zwycięstwa.

## Bitwa o Anglię

Szybko okazało się, że Anglicy nie są bezpieczni na swojej wyspie. Niemieckie samoloty wzbity się w powietrze i zaczęły bombardować brytyjskie miasta. I znów na pomoc ruszyli Polacy, tym razem znakomici piloci, którzy w myśliwcach strzegli brytyjskie niebo i bardzo pomogli naszym sojusznikom zwyciężyć w „bitwie o Anglię”.

## Układ Sikorski-Majski

Kolejny zwrot wojny nastąpił w czerwcu 1941 roku. Wojska niemieckie uderzyły na ZSRR. Po przeciwnych stronach konfliktu stanęli dwaj okupanci. Naprawdę ciężko było naszym władzom przełamać się i nawiązać rozmowy z sowiecką Rosją, na co naciskali Brytyjczycy. Bo w końcu wróg mojego wroga jest moim... przyjacielem. No może jednak nie do końca, bo Polacy nagle nie polubili komunistycznego okupanta, ale jednak poszliśmy na kompromis. W lipcu 1941 roku Władysław Sikorski podpisał z rosyjskim ambasadorem Iwanem Majskim porozumienie (zwane **układem Sikorski-Majski**). Traktaty ZSRR z III Rzeszą uznano za niebyłe, ogłoszono też amnestię dla Polaków więzionych w Rosji, dzięki czemu tysiące naszych rodaków odzyskało wolność. Mieli oni zasilić nowopowstającą na terenie Rosji polską armię, która jednak podlegała dowództwu Armii Czerwonej. Znów mieliśmy się bić o naszą wolność, tym razem jednak u boku sojusznika, któremu zależało na pokonaniu Niemiec, ale już niekoniecznie na naszej niepodległości.

Na czele nowej, ochotniczej armii stanął **Władysław Anders** i od razu musiał się zmagać z olbrzymimi problemami. Rosjanie wcale nie wywiązywali się z wcześniejszych ustaleń. Przekazywali nam za małą liczbę broni, ubrań i jedzenia, niektórzy jeńcy tuż po uwolnieniu byli przez bolszewików rozstrzelani. Mimo iż wojska III Rzeszy zbliżały się do Moskwy, nasza armia nie walczyła, tylko wegetowała na obcej ziemi. Żołnierzom groziła śmierć głodowa. W końcu, dzięki interwencji Wielkiej Brytanii, Stalin zgodził się, aby **armia Andersa** (najpierw jej część, później reszta) została ewakuowana do Iranu. Do początku 1943 roku polscy żołnierze opuścili ZSRR i w końcu otworzyła się przed nimi realna szansa, aby u boków aliantów (czyli koalicji antyhitlerowskiej) walczyć z Niemcami.

**Układ Sikorski-Majski** – podpisany w 1941 roku układ przez Polskę i ZSSR o stosunkach dyplomatycznych, którego celem była wspólna walka z III Rzeszą.

**Armia Andersa** – to polskie siły zbrojne w ZSRR podporządkowane Rosjanom, wyłonione dzięki układowi Sikorski-Majski. Armia składała się z obywateli polskich, którzy zostali zesłani do Rosji, uwięzieni w gułagach i więzieniach NKWD, Dowodzenie Armią powierzono generałowi Władysławowi Andersowi – ważnemu polskiemu bohaterowi.

### CZY WIESZ, ŻE...

- Armia Andersa składała się z polskich jeńców z obozów NKWD i liczyła 24 828 osób.
- Armia ta została skierowana do Iranu, towarzyszyło jej wiele tysięcy polskich dzieci, w tym sierot. Żołnierze zaopiekowali się maluchami. Dzieci te znalazły się w ZSRR w wyniku przesiedlenia przymusowego ludności polskiej z Kresów Wschodnich. Kilkaset sierot przyjęła do siebie Nowa Zelandia.

# DAWNIEJ TO BYŁO



SENAT  
RZECZYPOSPOLITEJ  
POLSKIEJ



Stowarzyszenie  
„Wspólnota Polska”



CENTRUM DOSKONALENIA  
NAUCZYCIELI  
STOWARZYSZENIE „WSPÓLNOTA POLSKA”



MUZEUM  
POCZĄTKÓW  
PAŃSTWA  
POLSKIEGO  
W GNIEZNE